

TALOUSARVIOALOITE 1015/2006 vp

Määrärahan osoittaminen oikeusturvan takaimiseen suomalaisessa oikeuslaitoksessa

Eduskunnalle

Suomalainen oikeuslaitos on perinteisesti tunnettu korkeasta tasostaan ja tehokkuudestaan. Viime vuosina oikeuslaitokseen kohdistuneet resurssipaineet ja oikeuslaitoksen tehtävien lisääntyminen ovat johtaneet tilanteeseen, jossa kansalaisilla ei tosiasiallisesti ole mahdollista saada asiaansa käsiteltyksi kohtuullisessa ajassa.

Hallitus esittää talousarviossaan lisämäärärahoja hallinto-oikeuksille, markkinaoikeudelle, vakuutus oikeudelle sekä talousrikossyyttäjille. Oikeuslaitoksen pääosa, yleiset tuomioistuimet, on kuitenkin jäänyt vaille riittävää huomiota.

Kansalaisten oikeusturvan toteutuminen vaatii, että kansalaisten oikeus saada asiansa käsiteltyksi puolueettomassa tuomioistuimessa toteutuu laadukkaasti ja kohtuullisessa ajassa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on antanut jo lukuisia langettavia tuomioita tuomioistuintemme pitkistä käsittelyajoista. Yhteiskunnalle toteutumaton oikeusturva maksaa. Se maksaa viivästymisistä kärsineille maksettavien korvausten muodossa, mutta myös pahoinvointina ja epäluottamuksena tuomioistuinlaitokseen.

Yleisten tuomioistuinten henkilöstömäärä on vuodesta 2002 vuoteen 2006 vähentynyt 51 henkilötyövuodella (1,5 %). Samalla ajanjaksolla lievä juttujen määrän lasku kärjäoikeuksissa on kompensoitunut juttujen vaativuuden nousulla, kun rutiiniluontoisten asioiden käsittelyä on saatu vähennettyä. Valtion tuottavuusohjelman suunnitellut henkilöstövähennykset tuomioistuinlaitoksessa herättävät huolta. Toteutuessaan

ne tulisivat merkittävästi vähentämään jo vähennettyä henkilökuntaa vuoteen 2011 mennessä.

Pitkät käsittelyajat lisäävät oikeuslaitoksen jutturuuhkaa, koska oikeuskäsittelyä voidaan käyttää strategisesti viivyttämistarkoituksessa. Nimellisestä käsittelyajasta varsinaista asian käsittelyä on usein murto-osa. Pääsääntöisesti aikaa kuluu odottaessa käsittelyn alkamista.

Talousarvioesitys asettaa tavoitteeksi, että käsittelyajat saadaan pidettyä ennallaan tai että niitä saadaan lyhennettyä. Valmistelun pohjana olleissa alustavissa käsittelyaikataavoitteissa useiden käsittelyaikojen odotettiin pidentyvän. Vain vakuutus oikeudessa tavoitellaan usean kuukauden lyhentymistä käsittelyajassa. Silti tämän kansalaisten tapaturma-, eläke- ja työttömyysasioita käsittelevän tuomioistuimen keskimääräinen käsittelyaika jää 13 kuukauteen. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen liian pitkiä käsittelyaikoja koskevien toistuvien päätösten valossa odotettua kehityssuuntaa voidaan pitää kestäättömänä.

Oikeusministeriössä valmistellaan useita toimenpiteitä, joilla tuomioistuinten toimintaa pyritään tehostamaan, mutta toimenpiteet eivät ehdi budjettivuonna 2007 vähentämään tuomioistuinlaitoksen jutturuuhkaa.

Nopeutettu rikosasioiden käsittely tullee helpottamaan yleisten tuomioistuinten tilannetta. Menettely koskee vain selvitettyjä ja myönnettyjä rikosasioita, jotka eivät ole ruuhkan päällimmäinen syy. Oikeusministeriön valmisteleva mahdollisuus siirtää valituksia ruuhkautuneista

hovioikeuksista vähemmän ruuhkautuneisiin hovioikeuksiin ei vaikuta merkittävästi tuomioistuinten tilanteeseen. Juttujen siirtäminen vaatii joko hovioikeudenneuvosten tai syyttäjien lisääntyvää matkustamista.

Pitkien käsittelyaikojen ja riittämättömien henkilöstöresurssien ongelma näkyy useissa kärjäoikeuksissa, hovioikeuksissa ja hallintotuomioistuimissa. Pahimpien jutturuuhkien purkamiseksi henkilöstöresursseja tulisi kohdentaa erityisesti ongelmallisimpiin tuomioistuimiin.

Vuodelle 2007 kärjäoikeuksiin ja hovioikeuksiin tulisi kohdentaa määrärahat 15 tuomarinvirkaan ja 9 esittelijänvirkaan. Lisäksi viime vuosina vähennettyjä notaarinvirkoja tuomioistuimissa tulisi lisätä ja tuomioistuinharjoittelua yleisissä alioikeuksissa kehittää tuomioistuinlaitoksen tulevaisuuden henkilöstön takaamiseksi. Toimenpiteiden kustannukset ovat seuraavat:

15 tuomarinvirkaa	n. 1,185 milj. euroa
9 esittelijänvirkaa	n. 0,446 milj. euroa
40 notaarinvirkaa	n. 1,48 milj. euroa
tuomioistuinharjoittelun kehittäminen	n. 0,7 milj. euroa
Yhteensä yleisiin tuomioistuimiin	n. 3,811 milj. euroa

Markkinaoikeuden tehtävät tulevat lisääntymään valtion ja kuntien ulkoistaessa palveluitaan ja hankintalain tullessa voimaan vuonna 2007. Jotta käsittelyajat hallinto-oikeuksissa ja markkinaoikeudessa eivät pitenisi entisestään ja jotta niitä saataisiin kohtuullistettua, tulisi hallinto-oikeuksiin lisätä 7 tuomarinvirkaa ja 5 esittelijänvirkaa sekä markkinaoikeuteen 2 tuomarinvirkaa ja 1 esittelijänvirkaa.

9 tuomarinvirkaa	n. 0,711 milj. euroa
6 esittelijänvirkaa	n. 0,297 milj. euroa
Yhteensä	n. 1,008 milj. euroa
Lisäykset yhteensä	n. 4,819 milj. euroa

Oikeuslaitoksen jutturuuhkan purkamiseksi tuomioistuinten määrärahoja tulee lisätä vastaavasti myös tulevien vuosien määräraha-kehityksissä. Lisäksi syyttäjälaitokseen ja yleiseen oikeusapuun tulee suunnata resursseja.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta ottaa valtion vuoden 2007 talousarvioon momentille 25.10.23 lisäyksenä 4 819 000 euroa muiden tuomioistuinten henkilöstöresurssien lisäämiseen.

Helsingissä 22 päivänä syyskuuta 2006

Susanna Rahkonen /sd
Esko Kiviranta /kesk
Risto Kuisma /sd
Reijo Laitinen /sd
Lauri Oinonen /kesk
Kari Kärkkäinen /kd

Jan Vapaavuori /kok
Jouko Skinnari /sd
Johannes Koskinen /sd
Astrid Thors /r
Tuija Brax /vihr